

Examensarbete inom Lantmästarprogrammet

LÄRARSTUDENTERS KUNSKAPER OM SVENSKT LANTBRUK

TEACHER TRAINEES' KNOWLEDGE OF SWEDISH FARMING

Lena Stang

Examinator: Civilekonom Thomas C. Björklund

**Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för jordbrukets biosystem och teknologi   Alnarp 2006**

FÖRORD

Lantmästarprogrammet är en tvåårig högskoleutbildning vilken omfattar minst 80 p. En av de obligatoriska delarna i denna är att genomföra ett eget arbete som ska presenteras med en skriftlig rapport och ett seminarium. Detta arbete kan t ex ha formen av ett mindre försök som utvärderas eller en sammanställning av litteratur vilken analyseras. Arbetsinsatsen ska motsvara minst 5 veckors heltidsstudier (5 p).

Jag har själv varit intresserad av att ta reda på vad svenska folket kan och vet om svenskt lantbruk och ville därför undersöka detta genom att välja ut en specifik målgrupp, nämligen lärarstudenter. Efter att ha presenterat idén för Lantbrukarnas Riksförbund, LRF kom vi fram till att studien skulle genomföras på uppdrag av dem.

Ett varmt tack riktas till Pernilla Åkerström Frid, skolkontaktsansvarig Lantbrukarnas riksförbund och Lotta Bäckberg, ombudsman LRF Väst, som har hjälpt till med finansiering av arbetet, sponsring av pennor till lärarstudenterna samt gett tips och råd om hur arbetet skall läggas upp, Thomas Björklund på JBT, som har varit min handledare och examinator, GF Konsult, som har hjälpt till med att trycka upp enkäterna, lärare och studenter på Högskolan Väst, Karlstads universitet och Göteborgs universitet som har gjort det möjligt att göra enkätundersökningen.

Civilekonom Thomas C. Björklund har varit examinator.

Alnarp maj 2006

Lena Stang

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
1. SAMMANFATTNING.....	3
2. SUMMARY.....	4
3. INLEDNING.....	5
3.1 BAKGRUND.....	5
3.2 MÅL.....	5
3.3 SYFTE.....	5
3.4 AVGRÄNSNING.....	5
4. LITTERATURSTUDIE.....	7
4.1 ATT SKRIVA EN ENKÄT.....	7
5. MATERIAL OCH METOD.....	9
6. RESULTAT.....	10
7. DISKUSSION.....	18
8. SLUTSATSER.....	20
9. REFERENSER.....	21
9.1 SKRIFTLIGA.....	21
9.2 MUNTliga.....	21
10. BILAGOR.....	22

1. SAMMANFATTNING

Avståndet till lantbruket har idag blivit allt större. Bakgrunden till detta arbete var att jag ville ta reda på vad svenska folket kan och tycker om svenskt lantbruk. Detta är något som LRF sedan kan ha nytta av i deras arbete.

Jag satte ihop en enkät med blandade frågor om lantbruk som jag sedan delade ut. Som avgränsning valde jag att undersöka lärarstudenters kunskap eftersom de efter sin utbildning når ut till många människor och kan sprida kunskap vidare. Jag besökte två universitet och en högskola för att göra undersökningen, nämligen Göteborgs universitet, Högskolan Väst i Vänersborg och Karlstads universitet. På så vis fick jag en viss spridning i landet, från storstad till mindre ort.

De studenter som deltog i undersökningen läste olika inriktningar och årskurser på lärarprogrammet. Totalt svarade 127 studenter på enkäten.

Resultatet av undersökningen visar att många har dålig kunskap men att vissa har förvånansvärt stor kunskap om lantbruk. Även om det finns studenter som kan mycket om svenskt lantbruk, är det alldeles för många med ringa kunskap. Orsaken till den dåliga kunskapen kan bero på ett lågt intresse för lantbruk och för lite undervisning om ämnet i skolorna och i samhället.

Mitt förslag för att öka kunskapen är därför att Sveriges bönder tillsammans går ut och marknadsför det svenska lantbruket och våra svenska livsmedel.

2. SUMMARY

The background to this work was that I wanted to know more about Swedish people's knowledge of Swedish farming. This is also something that The Federation of Swedish Farmers, LRF can use in their work.

I made a questionnaire about Swedish farming. To demarcate the research I chose to make researches into teacher trainees' knowledge of Swedish farming. I visited three universities, namely Karlstad University, Göteborg University and the University West in Vänersborg.

The participating 127 students were studying different courses.

The result of the research shows that many students don't have much knowledge of farming, but some students have a wide awareness of it. An explanation might be a low interest in farming and too little education about the subject in school.

People today have a major distance to farming than before. Therefore my suggestion is that Swedish farmers must increase communication about Swedish farming and our Swedish provisions.

3. INLEDNING

3.1 BAKGRUND

Förr i tiden fanns det små gårdar överallt i Sverige. Det fanns hästar, kor, grisar, får och hönor på nästan varenda gård och människor i alla åldrar visste hur djuren och åkrarna skulle skötas. Lantbruket var en naturlig del i människors liv.

I Sverige idag är lantbruket inte så integrerat i samhället som det var förr. Det blir färre och färre gårdar med produktion och de gårdar som blir kvar är desto större. Detta gör att kunskapen om lantbruk minskar bland människor i städerna och även på de mindre orterna. Förr i tiden visste man att mjölken kom ifrån kon, vad en harv var och att köttet på tallriken kom ifrån ett slaktat djur. Idag är detta inte självklart. Därför ville jag göra en undersökning om vad människor idag egentligen vet och tycker om svenskt lantbruk.

3.2 MÅL

Målet med undersökningen är att få en bild av svenska folkets kunskap och åsikter om lantbruk. Genom undersökningen kan man få ett underlag för att kunna fatta beslut om eventuella åtgärder som behövs för att öka kunskapen. Resultatet kan LRF sedan använda för att se vilket behov det finns av undervisning om lantbruk. De får också en överblick över vilken nivå de skall lägga sin undervisning på och i vilka åldrar undervisningen bör sättas in.

3.3 SYFTE

Syftet med examensarbetet är att få reda på vad människor i Sverige kan och har för åsikter om svenskt lantbruk. På så vis kan man se var man behöver sätta in extra resurser, när det gäller undervisning och information om lantbruk.

3.4 AVGRÄNSNING

För att avgränsa arbetet valde jag att göra undersökningen bland lärarstudenter. Det är en målgrupp, som skall undervisa barn och ungdomar och som når ut och kan sprida kunskap om lantbruk till många människor. Studenterna läste olika inriktningar på lärarprogrammet. Jag besökte Göteborgs universitet, Högskolan Väst i Vänersborg och

Karlstads universitet för att få en viss spridning i landet och för att få deltagare från både storstad och mindre ort.

4. LITTERATURSTUDIE

4.1 ATT SKRIVA EN ENKÄT

Ordet enkät kommer från franskans enquête, som betyder rundfråga. En enkät är väldigt lik en intervju. Skillnaden är att den som svarar på frågorna i en enkät själv skriver ner sina svar och att det inte behöver vara någon intervjuare med.

Det finns två sorters enkäter, postenkäter och gruppenkäter. Postenkäter skickas med extern eller intern post. Gruppenkäter görs då flera människor är samlade och enkäterna kan delas ut på plats. Fördelen med denna variant är att en person kan dela ut enkäterna och samtidigt presentera enkäten och förklara eventuella oklarheter. Nackdelen är att personen som delar ut och presenterar enkäten kan förstöra studien genom att uppföra sig konstigt.

I vissa fall kan det vara lämpligt att kombinera personliga intervjuer med enkäter för att få så bra svar som möjligt.

När man skall göra en enkät är det viktigt att man ställer sig frågan om enkäten skall vara kvalitativ eller kvantitativ. Kvantitativa undersökningar anses ofta bättre och finare än kvalitativa. Kvantitativa undersökningar passar bra då frågan är hur många, hur ofta eller hur vanligt, medan kvalitativa undersökningar passar bra då man vill förstå varför eller hitta ett mönster hos människorna som deltar i undersökningen.

Man måste också bestämma vilken grupp av människor, som skall vara med i undersökningen när man skall göra en enkät och hur stor gruppen skall vara. För att begränsa storleken på gruppen måste man då göra ett urval ur populationen. Urvalet skall sedan representera hela populationen. Detta urval kan vara slumpmässigt eller icke slumpmässigt. Ju större urval man har desto mer likt hela populationen blir urvalsgruppen.

När man gör en enkät är det viktigt att tänka på hur frågorna formuleras för att man skall få så rättvist resultat som möjligt. Det gäller att den som skall svara på enkäten förstår frågan och att inga tveksamheter uppstår. Att använda ovanliga ord eller formuleringar kan göra det svårt för den svarande. Man skall heller inte trötta ut den som skall svara på enkäten genom att lägga upp frågorna på samma sätt genom hela enkäten eller genom att ha långa frågeformuleringar.

I en enkät kan man ha öppna eller icke öppna frågor. Öppna frågor är sådana där personen får skriva ett eget svar medan icke öppna frågor har färdiga svarsalternativ. Öppna frågor kan vara svåra att svara på och många beslutar sig för att inte svara alls. Ur den aspekten bör öppna frågor undvikas, men man kan också få många intressanta och nyttiga svar på dessa frågor. Det kan också vara trevligt för den som är med i undersökningen att få uttrycka sina egna åsikter.

Utformningen av enkäten skall vara sådan att det är lätt för både höger- och vänsterhänta att fylla i den. Det skall också finnas gott om plats att skriva sina svar och kryssrutor skall vara placerade så att man lätt kan sätta sitt kryss på rätt rad. Man bör också placera frågor som har med varandra att göra intill varandra, så att frågorna inte hamnar huller om buller i formuläret. (Trost, 1994)

5. MATERIAL OCH METOD

För att ta reda på vilken kunskap lärarstudenterna har gjorde jag en enkätundersökning. Den består av ett antal faktafrågor om studenternas bakgrund, några frågor där de fick skriva längre svar samt ett antal kortare kunskapsfrågor. För att få en så bred bild som möjligt av vad studenterna kan och tycker om svenskt lantbruk innehöll enkäten frågor från olika områden inom lantbrukssektorn. Frågorna har utarbetats tillsammans med LRF och vi har försökt välja frågor, som ger betydelsefulla och användbara svar.

Några frågor handlade om hur mycket undervisning studenterna har haft under sin skolgång och när de hade undervisningen. Detta är uppgifter som LRF kan ha nytta av i sitt arbete.

Eftersom kryssfrågorna var sådana att studenterna kunde gissa på ett svar fanns det även några skrivfrågor med i enkäten, vilket skulle ge ett så rättvist resultat som möjligt. Skrivfrågorna kunde ge en bra bild av studenternas kunskap inom området och kunde även avslöja brister i deras kunskap. Några av frågorna gav också möjlighet för studenterna att få uttrycka sina tankar om lantbruk.

Innan enkäten var helt färdig testade jag den på några vänner, som inte arbetar inom lantbrukssektorn eller har någon lantbruksbakgrund, för att se om frågorna uppfattades rätt och om det var relevanta frågor som ställdes. Jag skickade även enkäten till min kontakt på LRF för att få ytterligare kommentarer på utformningen av enkäten. Efter att jag fått kommentarer på enkäten gjorde jag några ändringar och resultatet blev sedan den färdiga enkäten.

För att få in så många svar som möjligt åkte jag ut till skolorna, berättade om undersökningen och delade ut enkäterna. Jag väntade i klassrummet under tiden de svarade på frågorna och sedan samlade jag in alla enkäter. Studenterna hade då möjlighet att ställa eventuella frågor till mig både angående enkäten och angående lantbruk i allmänhet. Jag delade också ut ett antal reklampennor ifrån LRF till lärarstudenterna.

Genom att först få presentera undersökningen och sedan närvara under tiden som studenterna svarade på enkäten ville jag öka chanserna att få studenterna motiverade att svara så engagerat som möjligt. Det skulle dessutom öka svarsfrekvensen jämfört med om jag hade lämnat enkäten så att de fick fylla i den ensamma. Att dessutom göra enkäten så kort som möjligt skulle också ge mer engagerade svar.

Totalt svarade 127 studenter och de läste olika inriktningar på lärarutbildningen. Skolorna jag besökte var Göteborgs universitet, Karlstads universitet och Högskolan Väst i Vänersborg. Jag gjorde ungefär lika många enkätundersökningar på varje skola.

6. RESULTAT

Här nedan visas enkäten inklusive resultaten. Jag har fyllt i genomsnittsåldern på studenterna, procent män respektive kvinnor, var de kommer ifrån och så vidare. På de ”snabba” frågorna har jag endast skrivit hur många procent som svarade rätt.

1. Ålder: 27,5

2. Kön:

Man 28 % Kvinna 72 %

3. Kommer ifrån:

Gård 10 % Mindre ort 65 % Storstad 17 % Utländsk bakgrund 9 %

4. Har du någon gång varit på en gård?

Ja 97 % Nej 3 %

5. Känner du någon som har en gård?

Ja 80 % Nej 20 %

6. Är du intresserad av lantbruk?

Ja, mycket 14 % Lite 46 % Nej, inte alls 40 %

7. Har du någon gång arbetat med kor, grisar, får, fjäderfä eller hästar?

Ja 39 % Nej 61 %

Om ja, kryssa i vilket/vilka djurslag:

kor 36 % grisar 26 % får 22 % fjäderfä 36 % hästar 74 %

8. Har du haft någon undervisning om lantbruk under din skolgång?

Ja 61 % Nej 39 %

9. Om du svarade ja på fråga 8: När hade du undervisning om lantbruk?

Lågstadiet 40 % Mellanstadiet 39 % Högstadiet 16 %

Gymnasiet 10 % Högskolan 10 %

10. Om du svarade ja på fråga 8: Hur tycker du att undervisningen om lantbruk har varit?

a) för lite 35 % lagom mycket 57 % för mycket 4 %

b) låg nivå 23 % lagom nivå 53 % hög nivå 3 %

11. Har ni under utbildningen varit på något gårdsbesök?

Ja 31 % Nej 65 % Vet ej 3 %

12. Har du sett något studiematerial om lantbruk?

Ja 32 % Nej 64 % Vet ej 4 %

13. Känner du dig beredd att undervisa dina framtida elever om lantbruk?

Ja 29 % Nej 40 % Osäker 31 %

14. 1980 fanns det 44 143 mjölkproducenter i Sverige. 1990 var siffran 25 921 mjölkproducenter i Sverige. Hur många mjölkproducenter finns det i Sverige idag?

3490 st. 24 % 8380 st. 35 % 15 430 st. 28 % 30 290 st. 12 % Vet ej 1 %
(rätt svar är 8380 st.)

15. Hur många mjölkproducenter tror du att det finns i Sverige om tio år?

fler 6 % lika många 13 % färre 81 % vet ej 1 %

16. Hur mycket tror du att en mjölkproducent får betalt per liter mjölk?

1,60 kr. 41 % 2,60 kr. 46 % 3,60 kr. 12 % 4,60 kr. 0 % Vet ej 2 %
(rätt svar är 2,60 kr)

17. Hur många mjölkkor tror du att en medelbesättning har idag?

26 kor 4 % 46 kor 29 % 86 kor 39 % 106 kor 27 % Vet ej 1 %
(rätt svar är 46 kor)

18. Vad brukar du främst titta på när du köper kött (du kan kryssa i flera alternativ)

om köttet är svenskt 73 %

om köttet är närproducerat 17 %

om köttet är ekologiskt/KRAV 20 %

om köttet är billigt 37 %

inget särskilt 6 %

har inte svarat eller äter inte kött 8 %

19. Ungefär hur stor del av den mat vi äter tror du kommer ifrån det svenska lantbruket?

25 % 46 % 50% 39 % 70% 13 % Vet ej 2 % (rätt svar är 70 %)

20. Ungefär hur mycket tror du att en nötköttsproducent får betalt per kilo kött?

21 kr/kg 56 % 26 kr/kg 36 % 31 kr/kg 7 % Vet ej 1 % (rätt svar är 21 kr/kg)

21. Ungefär hur mycket tror du att en fläskköttsproducent får betalt per kilo kött?

7 kr/kg 39 % 11 kr/kg 39 % 15 kr/kg 21 % Vet ej 1 % (rätt svar är 11 kr/kg)

22. Tror du att kunskapen om var maten kommer ifrån och hur den produceras har minskat och i så fall varför?

Majoriteten av studenterna tror att kunskapen har minskat. Dock finns vissa regionala skillnader. På Göteborgs universitet är det en klar majoritet som tror att kunskapen har minskat. I Karlstad är andelen inte lika stor och i Vänersborg är det nästan lika många som tror att den inte har minskat som tror att den har minskat.

Studenterna tror att kunskapen har minskat på grund av:

- dålig information och undervisning om ämnet, både i skolan och i samhället
- för litet intresse för ämnet
- större teknisk utveckling
- liten kontakt med lantbrukare
- större avstånd mellan kund och produkt, mellan stadsbor och lantbrukare och mellan människor och naturen
- färre gårdar i Sverige, men större och mer specialiserade
- för få möjligheter till gårdsbesök
- stress i samhället
- stor tillit till affärerna, som gör att människor litar på att det som säljs i affärerna är bra varor
- färre människor som bor på landet och färre barn som växer upp på landet
- mycket av den mat som säljs är färdiglagad
- mat har blivit bara mat och det finns ingen koppling mellan kor på bete och mjölk i kartong
- mer import, vilket gör det svårare att hålla koll på ursprunget
- EU
- andelen närproducerad mat har minskat
- den information som når ut till människor i samhället handlar mest om galna kosjukan eller andra sjukdomar
- det är inte lika modernt med TV-program om lantbruk längre, som det var för några år sedan

De studenter som inte tror att kunskapen har minskat motiverar det så här:

- människor idag har blivit mer medvetna om vad de äter
- sjukdomar, som galna kosjukan och salmonella gör att kunskapen ökar
- intresset ökar i takt med internationaliseringen
- intresset och kunskapen har ökat, men ekonomin styr inköpen

23. Vad är skillnaden mellan ekologiskt och konventionellt (icke ekologiskt) lantbruk?

De flesta av studenterna svarade på frågan och hade klara åsikter om vad skillnaden var. Detta är en sammanställning på vad studenterna svarade:

- Ekologiskt är miljövänligt och naturligt
- Har man ekologiskt lantbruk så har man ingen besprutning, ingen konstgödsel och inga kemikalier
- Det är skillnad i hur djuren hanteras och vad de äter på en konventionell och en ekologisk gård
- Ekologiska gårdar har bättre djurhållning, djuren mår bättre och de får äta bättre foder utan extra tillsatser och inget konstfoder
- Kor på ekologiska gårdar får vara utomhus och äta gräs
- Kalvarna får vara tillsammans med kon längre
- Djuren har större utrymme på ekologiska gårdar och får gå lösa
- Djuren på en ekologisk gård får inte medicin och inte heller hormonbehandlingar
- Djuren på en ekologisk gård får medicin, men det är längre karens på mjölken och köttet
- Mer humana avlivningar på ekologiska gårdar
- Det är bättre betalt för ekologiska produkter men det är dyrare för konsumenterna att köpa ekologiskt
- Ekologiskt är mer hälsosamt, mer näringsrikt och bättre
- Djuren på en konventionell gård utfodras med benmjöl och djuren får konstgjorda, dåliga saker att äta
- Konventionellt lantbruk är bara vinstinriktat
- Konventionellt lantbruk är sämre när det gäller hygien
- Ekologiskt använder inte GMO (genmodifierade organismer)
- Konventionellt lantbruk har mer import, längre djurtransporter och är mer skadligt för miljön
- Ekologiskt är hela näringskedjan och det är som det var förr
- Ekologiska djur och marker kontrolleras hårdare
- Ekologiskt lantbruk står för hållbarhet och inte utarmning

24. Hur kan man öka kunskapen om hur livsmedlen produceras?

- Lantbruk som kärnämne i skolan
- Visa större intresse själv och fråga sig fram
- Grupparbeten, studiebesök, diskussioner
- Böcker, TV, radio, tidningar, lättläst information, foldrar i affären
- Foldrar, som inte kommer ifrån enskilda företag utan som bygger på samarbete mellan flera olika företag eller organisationer
- Besök på livsmedelsverket
- Utförligare information på förpackningar i affären
- Fler gårdsbesök både teoretiska och praktiska besök
- ”learning by doing”, praktik
- Höj priserna så att konsumenterna blir tvungna att söka kunskap
- Försök ändra bilden av lantbrukaren som en gubbe med grön keps och traktor och visa att de inte bara producerar mat utan även bär ett kulturarv
- Skriv mer om lantbruk på t.ex. mjölkpaketen
- Mer utbildningsmaterial i skolan
- Lär barn om lantbruk tidigt i åldrarna
- Producenterna bör själva informera konsumenterna, mer kontakt med lantbrukarna
- Föräldrarna bör lära sina egna barn om lantbruk
- Skolorna kan odla en del av skolmaten själva
- Mer svenskproducerad mat i affärerna
- Inte bara skrämselfpropaganda i pressen
- Kurser i matlagning från grunden, d.v.s. från råvara till färdig maträtt
- Grymma musikvideor som har med lantbruk att göra

25. För att bevara vårt öppna landskap krävs det bönder. Är du beredd att betala ett merpris på den svenskproducerade maten så att bönderna kan leva vidare?

Göteborgs universitet: Ja [73 %](#) Nej ___ Vet inte ___

Karlstads universitet: Ja [50 %](#) Nej ___ Vet inte ___

Högskolan Väst: Ja [55 %](#) Nej ___ Vet inte ___

Motivering:

- Sverige har strängare lagar för mat
- Det räcker inte att det står att maten kommer ifrån EU
- Bättre för miljön
- Vill ha mer ekologisk mat och inte KRAV-mat som flugits över hela världen
- Vill ha närproducerad mat, vilket ger kortare transporter
- Vill ha bra produkter
- Bättre för Sveriges framtida befolkning
- Mjölksproducenter får löjligt lite betalt för mjölken
- Vill ha öppna landskap
- Svenskproducerad mat ger mer svensk forskning
- Vi blir inte beroende av andra länders producenter

- Om fler människor köper svensk mat så blir det billigare
- Sverige har en bra djurhållning
- Ja, jag är beredd att betala ett merpris, men då vill jag se fler kor utomhus
- Ja, om kvaliteten bibehålls
- Ja, men inte som student
- Ja, om det är korta djurtransporter och minimalt med antibiotika, gifter och hormoner i processen
- Ja, jag vill veta vad jag äter
- Det är lättare att kontrollera produkterna om de produceras i Sverige
- Det är viktigt att Sverige har lantbruket kvar
- Det skapar arbetstillfällen
- Svenska bönder är bäst och skall bevaras
- Svensk mat smakar bättre

De som har svarat nej eller vet inte har motiverat det så här:

- Det beror på priset
- Det måste finnas andra lösningar så att bönderna får ekonomiskt stöd
- Öppna landskap känns inte så viktigt
- Kanske om man får veta varför man skall köpa svenskproducerad mat
- Jag betalar redan mer för svenskproducerad mat än för mat i många andra länder, så varför skall jag betala ännu mer?
- Jag har inte råd som student och småbarnsförälder
- Är det fri konkurrens inom EU så är det
- Om priserna istället sänks, så kommer fler att köpa svenskproducerad mat
- Det finns en överproduktion inom jordbruket

26. Hur tror du att det svenska lantbruket kommer att se ut om 20 år?

- Få bönder kvar men större gårdar, ”köttfabriker”
- Ungefär som idag
- Mer effektiviserat, mekaniserat och industriaktigt
- Mer odling av energigrödor
- Färre djur utomhus
- Ökning av ekologiskt eller KRAV
- Fler människobönder och hästgårdar
- Mer specialiserat
- Mer turism på gårdarna och mer gårdshandel
- Bönder med stora skulder och mycket att göra
- Mejerierna tar nog över helt
- EU-bidrag gör att bönderna kommer att leva vidare
- Sämre än idag
- EU kommer att ta över mer och mer
- Höjda avgifter, skatter och bränslepriser gör landsbygden oattraktiv
- Det blir svårt att starta nya lantbruk
- Bättre villkor

- Mer amerikaniserat
- Mer statligt kontrollerat
- Mycket konstgjorda saker och GMO (genmodifierade organismer)
- Kanske till och med bättre än idag
- Sämre villkor för djuren
- Mer lokalproducerat

27. Idag har det blivit populärt att elda havre för att värma t.ex. bostadshus. Vad tycker du om det?

- Bättre alternativ än att slänga
- Natur- och miljömässigt är det kanske bra
- Det är bra att Sverige specialiserar sig
- Det måste vara bättre än fossila bränslen
- Dåligt med koldioxidutsläpp
- Bättre med vind- eller vattenkraft eller andra alternativa energikällor
- Ska man inte äta havre?
- Man borde elda mer papper och kartong istället
- Det skapar arbeten, marken odlas och bonden får betalt
- Bra om det inte innebär att djuren får sämre foder
- Man behöver inte avverka lika mycket skog
- Synd när människor svälter i världen
- Sänk temperaturen inomhus istället
- Bra eftersom markerna hålls öppna
- Bra med alternativa energikällor
- Bra för att hålla bränslekostnaderna nere
- Slöseri att elda havre
- Minskar behovet av smutsig el
- Nytt sätt att få in pengar för odling
- Odlar energiskog istället

Några snabba frågor

1. Vad är en kviga?

En kastrerad gris_____

Ett annat ord för plog_____

En ungo, som ännu inte har fått någon kalv [96 %](#)

Ett jordbruksredskap_____

2. Vad är halm?

En speciell växt som odlas för att ge mat och strö till våra djur_____

Strån och blad, som blir över efter spannmålsskörd [54 %](#)

Torkat gräs_____

3. Hur många spenar har en ko?

2st. ___ 4st. 82 % 6st. ___

4. Vad är en tröska?

Ett redskap som luckrar jorden ___

En maskin som man sår med ___

En maskin som skördar spannmål 77 %

5. Vad är en gylta?

Ett redskap som packar jorden ___

En ungsugga, som ännu inte har fått sina första kulingar 45 %

En maskin som sprider gödsel ___

En kalv som är född som tvilling ___

6. Vilka är våra fyra vanligaste sädesslag?

Havre ___ Vete ___ Råg ___ Korn ___ 71 % hade alla rätt

7. Hur många liter mjölkar en ko i snitt per dag?

10 liter ___ 25 liter 55 % 50 liter ___

8. Hur många kulingar får en sugga i snitt per grisning?

5 st. ___ 12 st. 66 % 20 st. ___

9. Hur många m² är ett hektar?

100 m² ___ 1000 m² ___ 10 000 m² 20 %

10. Vad är ensilage?

Torkad spannmål ___

Konserverat gräs 62 %

Ett gödselmedel ___

7. DISKUSSION

Det mest intressanta med resultatet av undersökningen är att få reda på vilken kunskap studenterna egentligen har. På de frågor där studenterna fick skriva längre svar kan man ibland se vilka brister studenterna har när det gäller kunskap om lantbruk och det kommer fram många intressanta svar.

Min frågeställning var hur stor kunskap lärarstudenterna har inom lantbruk. Den har delvis blivit besvarad, men det finns vissa felkällor. Eftersom de flesta frågorna var kryssfrågor kunde studenterna gissa på ett svar. Detta gör att några studenter kanske har rätt på frågor som de egentligen inte kan utan bara har gissat sig till. Fördelen med att ha kryssfrågor är att man lättare kan sammanställa enkäten. En annan felkälla är de som inte orkat engagera sig och bara kryssat utan att tänka efter och som skrivit att de inte vet på de längre frågorna för att slippa skriva så mycket. Det var också svårt att få studenterna att arbeta enskilt med enkäterna. Några hjälpte varandra med några frågor, vilket också gör att svaren blir lite osäkra.

Det är svårt att säga om studenterna har höga eller låga kunskaper om lantbruk eftersom det beror på vad man själv anser vara viktigt att kunna. Jag tycker att kunskaperna var låga när det gäller vissa delar, men förvånansvärt höga när det gäller andra delar. Eftersom endast 14 % av studenterna är mycket intresserade av lantbruk är det inte så konstigt att kunskaperna är låga. En anledning till att intresset är så lågt bland studenterna kan vara att många inte haft så mycket undervisning i skolan om lantbruk. Det har på så vis blivit ett främmande ämne.

När det gäller kunskapsfrågorna och de frågor där studenterna själva fick ha åsikter var de flesta eniga om vad de trodde och tyckte. Många människor har fått en bild av det svenska lantbruket som väldigt storskaligt och mekaniserat, men att det är få gårdar kvar i Sverige. De flesta verkar vara medvetna om vad bönderna får betalt för mjölken och köttet. Många av studenterna tycker att det är viktigt att köttet som de köper är svenskt och majoriteten studenter är beredda att betala ett merpris för den svenskproducerade maten. Frågan är bara hur det egentligen är när de står i affären och skall betala.

Det finns inga tydliga skillnader i hur studenterna svarade mellan de olika skolorna. Detta tror jag beror på att det är studenter från olika delar av landet som kommer till skolorna och läser.

När det gäller frågan om ekologiskt lantbruk kunde man tydligt se att de flesta var mycket osäkra på vad det egentligen innebär. Många svar avslöjade stora missförstånd. Detta är något som jag tycker är viktigt att man tar upp och rättar till. Skillnaderna mellan ekologiskt och konventionellt lantbruk är inte så stora som många tror. Framför allt var det många som trodde att djuren på konventionella gårdar har det mycket sämre, utfodras med dåligt foder och ges hormoner och antibiotika hela tiden. Många menade att konventionellt lantbruk endast bedrivs i rent vinstsyfte och att ingen hänsyn till djur och natur tas. Jag tror att anledningen till att studenterna resonerar så här beror på okunskap. De vill ta det säkra före det osäkra. Ekologiskt känns kanske tryggare även om de inte riktigt vet vad det innebär.

På frågan om hur man kan öka kunskapen om hur livsmedlen produceras var det många som hade svarat att man skulle ha fler gårdsbesök och mer kontakt med lantbrukare. Många ville ha mer undervisning i skolan och mer information i massmedia. Detta tror jag är mycket viktigt att ta tag i. Några skrev att de tyckte att det var svårt att få komma ut på gårdarna och titta. Detta är något som jag tror att lantbrukarna själva tillsammans med LRF skulle kunna arbeta hårdare med, för att sudda ut gränserna mellan "bönder" och "stadsbor". Det är nog svårt för svenska folket att själva ta kontakt med lantbrukare och komma ut på gårdsbesök, så jag tror att det är viktigt att lantbrukarna tillsammans marknadsför det svenska lantbruket. En annan viktig sak att tänka på, som några av studenterna påpekade, är att inte bara gå ut med information i TV och tidningar om galna kosjukan eller andra sjukdomar utan kanske göra mer vanliga dokumentärer och reportage om svenskt lantbruk idag.

Det krävs mycket arbete för att marknadsföra det svenska lantbruket, men när det väl har nått ut till svenska folket kan deras kunskap och intresse öka. Detta kan i sin tur leda till att fler köper svenska livsmedel och på så vis gynnas det svenska lantbruket.

Den sista skrivfrågan som var med i enkäten handlade om eldning av spannmål. Jag hade med frågan för att få en uppfattning om vilka åsikter studenterna hade om ämnet, men de flesta visste inte så mycket. Svaren jag fick blev uppdelade i tre grupper. En grupp visste inte alls men var ändå positiva till det om det bara var bra för miljön. En annan grupp sa tvärt nej och tyckte att det var fruktansvärt att elda upp mat. Den tredje gruppen visste inte alls och hade inte heller några åsikter om ämnet. Frågan gav kanske inget bra svar på deras åsikter om ämnet men den gav ett mycket bra exempel på hur okunskap kan påverka människor att tycka olika saker och ha starka åsikter. Okunskapen gör att människor känner sig underlägsna och maktlösa. Detta gör att många, precis som jag skrev tidigare, väljer det säkra före det osäkra. Återigen är det viktigt att lantbrukare gör reklam för sig och att information som når ut till svenska folket är korrekt och skriven på ett sätt som är lätt att förstå. Annars är det nog lätt att många vänder ryggen till och inte orkar engagera sig.

Att göra en enkätundersökning tror jag är en bra metod för att undersöka studenternas kunskap, men det finns förmodligen metoder som är ännu bättre. Personliga intervjuer med studenterna kunde till exempel vara en annan metod som jag tror skulle ge ett ännu säkrare resultat. Det skulle dock vara svårt att göra en så omfattande undersökning som bygger på intervjuer eftersom det är mer tidskrävande.

8. SLUTSATSER

Mina slutsatser är att lärarstudenterna är uppdelade i två grupper. En grupp som kan ganska mycket om svenskt lantbruk och en grupp som nästan inte vet något alls. De flesta har dock starka åsikter om hur lantbruket är idag och hur det borde vara. Man bör i framtiden göra fler och större undersökningar för att få reda på vad svenska folket kan och tycker om lantbruk. Denna undersökning har dock gett en inblick i nuläget.

9. REFERENSER

9.1 SKRIFTLIGA

Husdjur, 6-7 2006, Sörmlands Grafiska Quebecor AB. Katrineholm

Journalisterna.com m.fl., 2004. Det svenska lantbruket, Danagårds Grafiska AB

Land Lantbruk, maj 2006

Statistiska Centralbyrån, maj 2006, www.scb.se

Trost, J (red). 1994. Enkätboken. Studentlitteratur

9.2 MUNTliga

Svensk mjölk, maj 2006

10. BILAGOR

Sammanställning av enkätundersökningen

(Majoriteten är markerad med ljusgrönt) (Rätt svar är markerat med gult)	Göteborgs universitet	Högskolan Väst	Karlstads universitet	Totalt
Antal studenter som deltog i undersökningen	41	38	48	127
Medelålder	27,8	30,5	25,7	27,8
Kvinnor	83%	79%	58%	72%
Män	17%	21%	42%	28%
Kommer ifrån:				
Gård/landet	12%	3%	15%	10%
Mindre ort	44%	84%	69%	65%
Storstad	37%	8%	8%	17%
Utländsk bakgrund	7%	11%	10%	9%
Har någon gång varit på en gård	98%	95%	98%	97%
Känner någon som har en gård	78%	84%	77%	80%
Är du intresserad av lantbruk?				
Ja, mycket	17%	11%	15%	14%
Lite	59%	26%	50%	46%
Nej, inte alls	24%	63%	35%	40%
Har du någon gång arbetat med kor, grisar, får, fjäderfä eller hästar?				
Ja	41%	34%	42%	39%
Nej	59%	66%	58%	61%
Kor	47%	23%	35%	36%
Grisar	41%	15%	20%	26%
Får	41%	0%	20%	22%
Fjäderfä	41%	31%	35%	36%
Hästar	65%	77%	80%	74%
Har du haft någon undervisning om lantbruk under din skolgång?				
Ja	66%	68%	50%	61%
Nej	32%	32%	50%	39%
lågstadiet	49%	42%	31%	40%
mellanstadiet	41%	45%	33%	39%
högstadiet	15%	24%	10%	16%
gymnasiet	10%	18%	4%	10%
högskolan	0%	29%	4%	10%

Tycker att undervisningen om lantbruk har varit:

för lite	41%	27%	38%	35%
lagom mycket	52%	62%	58%	57%
för mycket	0%	8%	4%	4%

låg nivå	19%	27%	25%	23%
lagom nivå	52%	62%	46%	53%
hög nivå	0%	8%	0%	3%

Har ni under utbildningen varit på något gårdsbesök?

Ja	32%	63%	6%	31%
Nej	63%	37%	90%	65%
Vet ej	5%	0%	4%	3%

Har du sett något studiematerial om lantbruk?

Ja	37%	61%	6%	32%
Nej	59%	39%	88%	64%
Vet ej	5%	0%	6%	4%

Är du beredd att undervisa dina framtida elever om lantbruk?

Ja	32%	32%	25%	29%
Nej	39%	39%	42%	40%
Osäker	29%	29%	33%	31%

Hur många mjölkproducenter studenterna tror att det finns i Sverige idag:

Rätt svar	27%	39%	38%	35%
Färre	46%	16%	13%	24%
Fler	27%	42%	50%	40%
Vet ej	0%	3%	0%	1%

Hur många mjölkproducenter studenterna tror att det kommer att finnas i Sverige om 10 år:

Fler	7%	11%	0%	6%
Lika många	5%	16%	17%	13%
Färre	85%	74%	83%	81%
Vet ej	2%	0%	0%	1%

Vad studenterna tror om vad bönderna får betalt per liter mjölk:

1,60 kr/liter	37%	24%	58%	41%
2,60 kr/liter	51%	55%	33%	46%
3,60 kr/liter	10%	18%	8%	12%
4,60 kr/liter	0%	0%	0%	0%
Vet ej	2%	3%	0%	2%

Hur många kor tror du att en medelbesättning har idag?

26 kor	2%	3%	6%	4%
46 kor	34%	26%	27%	29%
86 kor	27%	47%	44%	39%
106 kor	34%	24%	23%	27%
Vet ej	2%	0%	0%	1%

Vad brukar du främst titta på när du köper kött?

Om köttet är svenskt	71%	82%	69%	73%
Om köttet är närproducerat	7%	29%	15%	17%
Om köttet är ekologiskt/KRAV	24%	21%	15%	20%
Om köttet är billigt	34%	26%	48%	37%
Inget särskilt	2%	8%	6%	6%
Har ej svarat/köper ej kött	12%	5%	6%	8%

Ungefär hur stor del av den mat vi äter tror du kommer ifrån det svenska lantbruket?

25%	44%	29%	60%	46%
50%	41%	50%	29%	39%
70%	10%	21%	10%	13%
Vet ej	5%	0%	0%	2%

Ungefär hur mycket tror du att en nötköttsproducent får betalt per kilo kött?

21 kr/kg	51%	58%	58%	56%
26 kr/kg	41%	34%	33%	36%
31 kr/kg	5%	8%	8%	7%
Vet ej	2%	0%	0%	1%

Ungefär hur mycket tror du att en fläskkötsproducent får betalt per kilo kött?

7 kr/kg	32%	34%	48%	39%
11 kr/kg	39%	42%	38%	39%
15 kr/kg	27%	24%	15%	21%
Vet ej	2%	0%	0%	1%

Några snabba frågor**Vad är en kviga?**

Andel studenter som svarade rätt	95%	100%	94%	96%
----------------------------------	-----	------	-----	-----

Vad är halm?

Strån och blad, som blir över efter spannmålsskörd	46%	55%	60%	54%
Torkat gräs	41%	29%	8%	25%
En speciell växt som odlas för att ge mat och strö till våra djur	12%	11%	31%	19%
Vet ej	0%	5%	0%	2%

Hur många spenar har en ko?

2st.	0%	0%	0%	0%
4st.	76%	92%	79%	82%
6st.	24%	8%	21%	18%

Vad är en tröska?

Ett redskap som luckrar jorden	29%	16%	15%	20%
En maskin som man sår med	2%	0%	2%	2%
En maskin som skördar spannmål	68%	84%	79%	77%
Vet ej	0%	0%	4%	2%

Vad är en gylta?

Ett redskap som packar jorden	17%	16%	13%	15%
En ungsugga som ännu inte har fått sina första kulingar	34%	50%	50%	45%
En maskin som sprider gödsel	29%	16%	27%	24%
En kalv som är född som tvilling	10%	5%	4%	6%
Vet ej	10%	13%	6%	9%

Vilka är våra fyra vanligaste sädeslag?

Alla rätt	66%	76%	71%	71%
Tre rätt	22%	16%	19%	19%
Två rätt	2%	5%	2%	3%
Ett rätt	2%	3%	0%	2%
Vet ej	7%	0%	8%	6%

Hur många liter mjölkar en ko i snitt per dag?

10 liter	27%	32%	31%	30%
25 liter	59%	50%	56%	55%
50 liter	10%	18%	13%	13%
Vet ej	5%	0%	0%	2%

Hur många kulingar får en sugga i snitt per grisning?

5st.	32%	42%	25%	32%
12st.	63%	58%	75%	66%
20st.	0%	0%	0%	0%
Vet ej	5%	0%	0%	2%

Hur många m² är ett hektar?

100 m ²	27%	16%	27%	24%
1000 m ²	41%	55%	58%	52%
10 000 m ²	27%	18%	15%	20%
Vet ej	5%	11%	0%	5%

Vad är ensilage?

Torkad spannmål	15%	24%	15%	17%
Konserverat gräs	61%	55%	69%	62%
Ett gödselmedel	17%	8%	15%	13%
Vet ej	7%	13%	2%	7%